

KWARTALNIK
WYDANIE II/2024
CZĘŚĆ 4

PORADNIK PRAWNY

Powiat Lubelski

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL
WWW.OIC.LUBLIN.PL
WWW.POWIAT.LUBLIN.PL

Spis treści

str.03

Przepisy przeciwpożarowe w budynkach

Piotr Kaniowski

str.07

Służebność osobista na nieruchomości jako zabezpieczenie interesów seniorów

Justyna Łataś-Dęga

str. 10

Czy należy zawierać pisemną umowę o roboty budowlane?

Magdalena Piech

str. 12

Zaprzeczenie ojcostwa

Rafał Kuźma

Przepisy przeciwpożarowe w budynkach

Piotr Kaniowski
Radca prawny

Pożary to zjawisko którego nie wolno ignorować, tylko w 2021 roku Państwowa Straż Pożarna odnotowała prawie 40 tysięcy pożarów w budynkach różnego typu. Doprowadziły one do 516 zgonów oraz prawie 2,5 tysiąca przypadków obrażeń. Przepisy przeciwpożarowe reguluje ustawa o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku. Inne ważne regulacje to Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, a także innych obiektów budowlanych oraz Rozporządzenie ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Ochrona przeciwpożarowa polega na realizowaniu przedsięwzięć celem ochrony życia, zdrowia, środowiska oraz mienia przed pożarem, klęską żywiołową lub innym zagrożeniem miejscowym. Przedsięwzięcia te mają zapobiegać powstawaniu ekspansji ognia, a także zapewniać odpowiednie siły i środki służące zatrzymaniu zagrożenie i przeprowadzenia akcji ratowniczej.

W związku z tym prawo nakłada na właścicieli budynków następujące obowiązki:

1. Stosowanie się do techniczno – budowlanych, instalacyjnych i technologicznych wymagań przeciwpożarowych,
2. Wyposażenie posiadanych budynków w urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
3. Prowadzenie odpowiedniej konserwacji, a w razie potrzeby także naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic znajdujących się w obiekcie,
4. Zapewnienie bezpieczeństwa ludziom korzystającym z obiektów,
5. Zapewnienie możliwości ewakuacji,
6. Stworzenie w budynkach środowiska pozwalającego na przeprowadzenie akcji ratowniczej,
7. Ustalenie strategii postępowania na wypadek pożaru.

Jednak zasady przeciwpożarowe nie są jednolite. Zakłady pracy, szkoły, domy mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej, obiekty inwentarskie – każdy z tych rodzajów jest objęty innymi przepisami. Przepisy przewidują różne scenariusze w zależności od wysokości budynku. Im więcej kondygnacji, tym wyższą klasę odporności ogniowej powinny reprezentować zastosowane elementy konstrukcyjne. Mieszkalne budynki wielorodzinne nie muszą posiadać gaśnic, systemów gaśniczych, czujników dymu lub systemów sygnalizacji pożaru. Przepisy opisują jednak szczegółowo sposoby zapewnienia warunków ewakuacji.

Stopień niebezpieczeństwa pożarowego w budynkach przeznaczonych do stałego lub czasowego przebywania w nich ludzi określa się za pomocą kategorii zagrożenia ludzi (ZL). Tej klasyfikacji podlegają wszystkie budynki mieszkalne (jedno i wielorodzinne), a także budynki użyteczności publicznej. Wskazuje ona na ryzyko wystąpienia zagrożenia i łatwość ewakuacji.

Klasyfikacja ta została określona przez Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku i dzieli się:

- 1.ZL I – pomieszczenia w budynkach użyteczności publicznej, w których może przebywać jednocześnie powyżej 50 osób
- 2.ZL II – budynki użyteczności publicznej przeznaczone dla osób o ograniczonej zdolności poruszania się
- 3.ZL III – pozostałe budynki użyteczności publicznej
- 4.ZL IV – budynki mieszkalne jedno i wielorodzinne
- 5.ZL V – budynki mieszkania zbiorowego

Zasady ochrony przeciwpożarowej dla domów jednorodzinnych są wyjątkowo łagodne. Nie wymaga się posiadania gaśnic lub systemów gaśniczych, czujników dymu ani systemów sygnalizacji pożaru. Prawo nie wypowiedza się nawet w kwestii zastosowanych materiałów i ich odporności na ogień, Zabezpieczenie swojego domu zależy w pełni od dobrej woli właściciela. Właściciele domów jednorodzinnych nie są prawnie zobowiązani do wyposażenia budynku w gaśnicę, czy instrukcję postępowania w razie pożaru, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by jak najlepiej zabezpieczyć swój dom. Szczególną uwagę warto zwrócić na pomieszczenia, w których ryzyko wystąpienia pożaru jest największe, czyli kotłownia, garaż, warsztat i kuchnia. Ze względu na obecność kotłów, kuchenek i materiałów palnych to właśnie z tych miejsc zaczyna rozprzestrzeniać się ogień. Dlatego warto zainwestować i umieścić w okolicy garażu lub kotłowni jeden z dostępnych środków ochrony przeciwpożarowej. W miejsca zagrożone pożarem klasy ABC, jakie występują najczęściej w garażach i kotłowniach, najlepiej sprawdzi się proszkowa gaśnica 6 kg. Kolejnym ze sposobów ochrony przeciwpożarowej jest montaż specjalnych czujników wykrywających obecność dymu w powietrzu. Detektory te mają za zadanie wykryć zagrożenie i poprzez głośne sygnały dźwiękowe i błyski świetlne ostrzec o niebezpieczeństwie domowników.

Warto także zainstalować czujniki wykrywające tlenek węgla, zwany potocznie czadem – ten cichy zabójca odbiera życie ponad 100 Polakom rocznie, a w przypadku instalacji i pieców gazowych dobrze jest rozważyć zakup czujnika gazu. Wśród dodatkowych środków ochrony przeciwpożarowej można wymienić także koce gaśnicze. Cena zależna jest od wielkości koca i zaczyna się już od kilkudziesięciu złotych. Umiejętnie użyty koc służy odcięciu dopływu tlenu do ognia, dzięki czemu można ugasić pożar już w jego zarodku. Właściciele domów jednorodzinnych są jednak zobowiązani do okresowego sprawdzania wszystkich instalacji sanitarnych, w tym gazowej, grzewczej, klimatyzacji i wentylacji. Zakup dodatkowych czujników, gaśnic i innych środków ochrony przeciwpożarowej jest dobrowolny, jednak szczególnie polecany w przypadku kotłowni, garaży i pomieszczeń z piecykami gazowymi lub kominkami.

Z kolei ilość wymaganych zabezpieczeń ochrony przeciwpożarowej w bloku mieszkalnym zależy od jego wielkości, jednak nie ma wymogu aby w takich budynkach były gaśnice, choć podobnie jak inne środki ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia, są zalecane. Przepisy wyraźnie wskazują, że mieszkańcy muszą zapewnić możliwość ewakuacji z budynku nie tylko w częściach wspólnych ale także w pomieszczeniach mieszkalnych. Chociaż podstawowe zasady ochrony przeciwpożarowej w blokach mieszkalnych nie wskazują sposobów wyposażania budynków w konkretne instalacje i urządzenia zapobiegające powstawaniu i rozprzestrzenianiu się ognia, to zaleca się montaż stałych systemów ostrzegania. Dobrą praktyką jest instalowanie monitoringu pożarowego, dzięki któremu w sytuacji wystąpienia zagrożenia, odpowiednia jednostka straży pożarnej zostanie powiadomiona automatycznie.

Monitoring pożarowy to system służący wykrywaniu ognia i przekazywaniu informacji o zagrożeniu pożarowym do wskazanego oddziału Państwowej Straży Pożarnej. Taki monitoring opiera się na nowoczesnych zabezpieczeniach, których zadaniem jest redukcja skutków wybuchu pożaru.

Monitoring pożarowy polega na przekazywaniu informacji o zidentyfikowanym zagrożeniu pożarowym do Komendanta właściwego oddziału Państwowej Straży Pożarnej. Transmisja takiej informacji nie byłaby możliwa, gdyby nie nadajnik. Jednak żeby miał co nadawać, najpierw konieczne jest wykrycie pożaru. Dlatego monitoring pożarowy nigdy nie działa bez systemu przeciwpożarowego.

Na system przeciwpożarowy składają się takie elementy jak m.in.:

- czujniki pożarowe (czujki dymu, gazu, itd.);
- centrala alarmowa,
- moduły sterowania,
- sygnalizatory.

Trzeba pamiętać także o urządzeniach odbiorczych, do których nadajnik przekazuje informacje o wykrytym zagrożeniu. Lokalizuje się je w centrum monitorowania pożarowego straży pożarnej i centrum monitoringu sygnałów alarmowych u operatora systemu. Operatorem monitoringu przeciwpożarowego z reguły jest firma prywatna zajmująca się jego montażem i serwisem. Głównym zadaniem operatora jest odbieranie sygnałów uszkodzeniowych z systemu monitoringu pożarowego i podejmowanie działań naprawczych. Monitoring przeciwpożarowy to system wykrywania pożaru, który działa na zasadzie ciągłego monitorowania parametrów środowiska w danym obiekcie, takich jak temperatura, gaz i dym.

Gdy system wykryje nieprawidłowości, natychmiast wysyła sygnał do centrali alarmowej, która informuje odpowiednie służby. Transfer sygnałów w ramach monitoringu pożarowego musi się odbywać całodobowo, tak aby dyspozytorzy straży pożarnej mogli zareagować błyskawicznie w przypadku wystąpienia pożaru niezależnie od pory dnia. Szybka reakcja jest kluczowa dla ograniczenia skutków wybuchu pożaru. Zadaniem systemu jest poprawa poziomu bezpieczeństwa i lepsza koordynacja działań straży pożarnej.

Zgodnie z przepisami Ustawy o Ochronie Przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r. oraz Rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 listopada 1992 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej, obiekty o charakterze publicznym mają obowiązek zainstalowania monitoringu pożarowego.

Wśród nich możemy znaleźć:

- obiekty handlowe;
- kina, teatry, muzea;
- szpitale;
- większe lokale gastronomiczne;
- obiekty sportowe i widowiskowe o określonej pojemności widzów;
- większe zakłady pracy;
- dworce komunikacyjne i stacje metra;
- ośrodki przetwarzania danych;
- biblioteki przechowujące narodowe zbiory lub archiwa państwowe;
- inne publiczne budynki i obiekty, w których mogą tworzyć się liczne zbiorowiska ludzi.

Sam obowiązek instalacji to jeszcze nie wszystko. System monitoringu pożarowego musi spełniać określone normy i wymagania. W tym zakresie nie ma dowolności, a decyzje podejmowane są na szczeblu rządowym. Wiążące dokumenty, które określają, jakie atesty i certyfikaty powinny mieć urządzenia do monitoringu pożarowego, to Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 czerwca 2007 roku oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 roku.

W budynkach użyteczności publicznej ochrona przeciwpożarowa musi być na wysokim poziomie. Obowiązkiem właściciela budynku są: przestrzeganie przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych, wyposażenie obiektów w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice, zapewnienie konserwacji i naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich niezawodne funkcjonowanie, zapewnienie osobom przebywającym w obiektach bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji, przygotowanie obiektów do prowadzenia akcji ratowniczej, zapoznanie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi, ustalenie sposobów postępowania na wypadek pożaru.

Nieuzasadnione wezwanie służb jest wykroczeniem. Art 66. par. 1 kodeksu wykroczeń wskazuje karę za te wykroczenie:

- Kto chcąc wywołać niepotrzebną czynność, fałszywą informacją lub w inny sposób wprowadza w błąd instytucję użyteczności publicznej albo organ ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia,
- Kto umyślnie, bez uzasadnionej przyczyny, blokuje telefoniczny numer alarmowy, utrudniając prawidłowe funkcjonowanie centrum powiadamiania ratunkowego, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny do 1500 zł.

Dodatkowo, w paragrafie drugim czytamy:

- Jeżeli wykroczenie spowodowało niepotrzebną czynność, można orzec nawiązkę do wysokości 1000 złotych.

Zgodnie z art. 224a Kodeksu karnego, kto wiedząc, że zagrożenie nie istnieje, zawiadamia o zdarzeniu, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób lub mieniu w znacznych rozmiarach, i w konsekwencji wywołuje czynność instytucji użyteczności publicznej lub właściwego organu, podlega karze pozbawienia wolności

Do alarmów fałszywych zaliczamy alarmy:

- Z instalacji wykrywania (nie wymagające interwencji),
- W dobrej wierze,
- Złośliwe – karane (tych naszczęście jest najmniej)

Służebność osobista na nieruchomości jako zabezpieczenie interesów seniorów

Justyna Łataś-Dęga
Radca prawny

Służebność osobista na nieruchomości jest jednym z narzędzi prawnych, które może zabezpieczyć interesy seniorów. Polega ona na zapewnieniu określonej osobie prawa do korzystania z nieruchomości należącej do innej osoby. W przypadku seniorów, służebność osobista może być używana do zabezpieczenia miejsca zamieszkania na wypadek przeniesienia własności nieruchomości na inne osoby, najczęściej członków rodziny. Artykuł ten omówi wady i zalety tego rozwiązania, a także ryzyka prawne z nim związane, na podstawie polskich przepisów prawnych.

Zalety Służebności Osobistej

- 1. Gwarancja Mieszkania:** Służebność osobista zapewnia seniorowi prawo do korzystania z nieruchomości przez określony czas lub dożywotnio, co daje pewność posiadania miejsca zamieszkania.
- 2. Ochrona przed Eksmisją:** Prawnie zagwarantowane prawo do mieszkania chroni seniora przed eksmisją, nawet jeśli nieruchomość zostanie sprzedana lub przekazana innej osobie.
- 3. Ułatwienia w Opiece:** Umożliwia seniorom pozostanie w znanym otoczeniu, co jest szczególnie ważne w kontekście ich zdrowia i komfortu psychicznego.

Wady Służebności Osobistej

- 1. Ograniczenie Własności:** Dla nowego właściciela nieruchomości służebność osobista stanowi istotne ograniczenie prawa własności, co może zmniejszyć wartość rynkową nieruchomości.
- 2. Koszty Utrzymania:** W niektórych przypadkach senior może być zobowiązany do partycypacji w kosztach utrzymania nieruchomości, co może stanowić dla niego znaczne obciążenie finansowe.
- 3. Złożoność Prawna:** Służebność osobista może prowadzić do złożonych sytuacji prawnych, konfliktów oraz problemów z egzekwowaniem swoich praw przez seniora.
- 4. Ryzyko Związane z Relacjami Rodzinnymi:** Darowizna nieruchomości i ustanowienie służebności może wywołać napięcia w rodzinie, konflikty co do sposobu korzystania z nieruchomości przez nowego właściciela i użytkownika, zasad korzystania z nieruchomości i ponoszenia kosztów wiązanych z jej utrzymaniem.

Możliwość zamiany służebności na rentę

Jednym z rozwiązań, które przewidują obowiązujące przepisy jest możliwość zamiany służebności osobistej na rentę. Zgodnie z art. 303 Kodeksu Cywilnego, służebność osobista może być zamieniona na rentę, w sytuacji, gdy uprawniony z tytułu służebności osobistej dopuszcza się rażących uchybień przy wykonywaniu swego prawa, zaś wykonywanie służebności w dotychczasowej formie stało się niemożliwe lub znacznie utrudnione. Uprawnienie wskazane w komentowanym przepisie przysługuje jedynie właścicielowi nieruchomości obciążonej służebnością osobistą. Zamiany nie może domagać się mający służebność osobistą.

W przypadku skorzystania z tego rozwiązania renta taka może zapewnić seniorowi regularne dochody na utrzymanie, co jest szczególnie korzystne w sytuacjach, gdy korzystanie z nieruchomości staje się niemożliwe lub znacznie utrudnione.

Możliwość odwołania darowizny

W kontekście zabezpieczenia interesów seniorów ważne jest również uwzględnienie możliwości odwołania darowizny. Zgodnie z art. 898 Kodeksu cywilnego, darczyńca może odwołać darowiznę, w sytuacji jeśli obdarowany dopuści się względem niego rażącej niewdzięczności. Instytucja odwołania darowizny może być istotna w sytuacji, gdy senior przekazuje nieruchomość członkowi rodziny, a następnie zostanie przez niego źle traktowany lub pozbawiony wsparcia.

Oplaty za Media i Koszty Utrzymania

Kwestia ponoszenia opłat za media przez dożywotnika może być różnie regulowana w umowie ustanawiającej służebność osobistą. Generalnie, obowiązki związane z opłatami za media (takie jak prąd, gaz, woda, ścieki, wywóz śmieci) mogą być przypisane do dożywotnika lub właściciela nieruchomości, w zależności od ustaleń stron.

Najczęściej stosowane rozwiązania to:

- 1. Dożywotnik Płaci za Media:** Dożywotnik, korzystający z nieruchomości, pokrywa koszty mediów związane z jego użytkowaniem. Jest to powszechne rozwiązanie, które odciąża właściciela nieruchomości z dodatkowych kosztów.
- 2. Właściciel Płaci za Media:** W niektórych przypadkach właściciel nieruchomości może zgodzić się na pokrycie kosztów mediów, jeśli umowa służebności wprost przewiduje taką formę wsparcia dla seniora.
- 3. Wspólne Pokrywanie Kosztów:** Możliwe jest także ustalenie, że koszty mediów będą dzielone między dożywotnika a właściciela nieruchomości, co może być uzgodnione w umowie w proporcji zależnej od zużycia lub innych kryteriów.

Ryzyko Prawne

1. Niedokładność w Sporządzeniu Umowy: Niewłaściwie lub nieprecyzyjnie sporządzona umowa służebności osobistej może prowadzić do sporów prawnych.
2. Zmiana Okoliczności: Zmiany w sytuacji życiowej seniora lub właściciela nieruchomości (np. rozwód, śmierć) mogą wpłynąć na realizację praw wynikających ze służebności.
3. Wykorzystanie w Złych Intencjach: Istnieje ryzyko, że nowy właściciel nieruchomości może próbować obejść prawa seniora, np. poprzez utrudnianie korzystania z nieruchomości.
4. Obciążenie Hipoteką: Służebność osobista może być zagrożona, jeśli nieruchomość zostanie obciążona hipoteką i dojdzie do egzekucji komorniczej.

Podsumowanie

Służebność osobista na nieruchomości może stanowić skuteczny sposób zabezpieczenia interesów seniorów, zapewniając im prawo do mieszkania do końca życia w nieruchomości przekazywanej w formie darowizny.

Ma jednak swoje wady i wiąże się z pewnymi ryzykami prawnymi na które warto zwrócić uwagę.

Kluczowe jest, aby umowa ustanowienia służebności była dokładnie i jasno sformułowana, zaś obie strony były świadome swoich praw i obowiązków.

Możliwość zamiany służebności na rentę oraz odwołania darowizny w przypadku rażącej niewdzięczności to instytucje prawne, których zastosowanie wymaga:

- spełnienia określonych ustawowo przesłanek,
- porozumienia pomiędzy stronami,
- zaś w przypadku braku porozumienia pomiędzy stronami wytoczenia powództwa przed sądem i wykazania spełnienia tych przesłanek.

Podstawy prawne przedstawionej instytucji służebności osobistej na nieruchomości zawarte w Kodeksie cywilnym stanowią solidne ramy dla tego typu rozwiązań. Praktyka również wskazuje, iż seniorzy często korzystają z tego rozwiązania. Każda sytuacja wymaga jednak indywidualnego podejścia i często konsultacji z prawnikiem. Szczególnie kwestię opłat za media i utrzymanie nieruchomości należy precyzyjnie uregulować w umowie, aby uniknąć nieporozumień i konfliktów w tym zakresie.

Czy należy zawierać pisemną umowę o roboty budowlane?

Magdalena Piech
Radca prawny

Umowa o roboty budowlane jest szczególnym rodzajem umowy cywilnoprawnej, która reguluje relacje między inwestorem a wykonawcą robót budowlanych. W Polsce umowy tego typu są regulowane przez ustawę kodeks cywilny, a szczególnie przez artykuły od 647-658. Kluczowymi elementami, które powinny znaleźć się w umowie o roboty budowlane są:

1. Strony umowy

- Inwestor: osoba lub podmiot zlecający wykonanie robót budowlanych.
- Wykonawca: osoba lub podmiot realizujący roboty budowlane.

2. Przedmiot umowy

- Dokładne określenie zakresu robót budowlanych, które mają być wykonane. Może to obejmować opis prac, dokumentację techniczną, projekty, itp.

3. Terminy

- Termin rozpoczęcia i zakończenia robót.
- Harmonogram poszczególnych etapów prac (jeśli dotyczy).

4. Wynagrodzenie

- Wysokość wynagrodzenia za wykonane roboty.
- Sposób płatności (np. zaliczki, płatności etapowe, płatność końcowa).
- Termin płatności.

5. Obowiązki stron

- Obowiązki inwestora (np. dostarczenie dokumentacji, zapewnienie dostępu do terenu budowy).
- Obowiązki wykonawcy (np. wykonanie prac zgodnie z projektem, zachowanie terminów, stosowanie odpowiednich materiałów).

6. Odbiór robót

- Procedura odbioru wykonanych robót.
- Warunki, które muszą być spełnione, aby roboty zostały uznane za zakończone.
- Ewentualne protokoły odbioru.

7. Gwarancje i rękojmia

- Okres gwarancji na wykonane roboty.
- Zakres odpowiedzialności wykonawcy w ramach rękojmi.

8. Kary umowne

- Określenie kar za opóźnienia w realizacji robót, nieterminowe płatności, niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy.

9. Rozwiązanie umowy

- Warunki, na jakich umowa może być rozwiązana przez którąkolwiek ze stron.
- Procedura rozwiązania umowy.

10. Postanowienia końcowe

- Sposób rozstrzygania ewentualnych sporów (np. sąd właściwy, mediacja).
- Informacje o konieczności pisemnych zmian do umowy.
- Klauzula dotycząca siły wyższej (warunki, w jakich strony mogą być zwolnione z odpowiedzialności w przypadku wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności).

Generalnie nie ma ustawowego obowiązku aby umowa o roboty budowlane została zawarta na piśmie. Kodeks cywilny, zgodnie z przepisem art. 648. § 1 wskazuje, iż umowa o roboty budowlane powinna być stwierdzona pismem. Jednak ze względu na dość istotny przedmiot umowy i koszty jakie obciążają inwestora, zawarcie pisemnej umowy o roboty budowlane jest zalecane z kilku powodów:

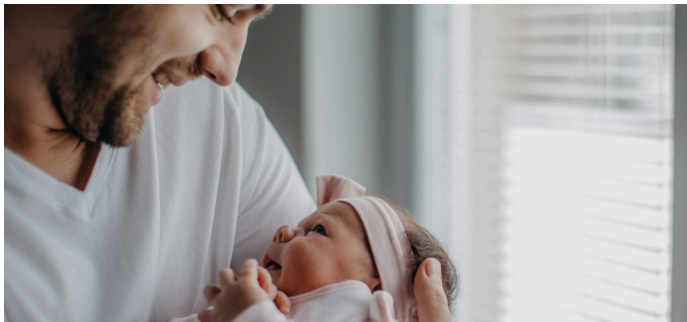
1. Jasne określenie warunków współpracy: Pisemna umowa pozwala na dokładne określenie zakresu prac, terminów realizacji, wynagrodzenia, obowiązków stron oraz ewentualnych kar umownych.
2. Ochrona prawna: W przypadku sporów sądowych, pisemna umowa stanowi ważny dowód na ustalenia dokonane między stronami. Brak umowy może znacząco utrudnić dochodzenie swoich praw.
3. Zapobieganie nieporozumieniom: Pisemna umowa pomaga uniknąć nieporozumień i niejednoznaczności, które mogą wynikać z ustnych ustaleń. Wszystkie kluczowe aspekty współpracy są jasno określone i zaakceptowane przez obie strony.
4. Dokładne określenie szczegółów technicznych: Roboty budowlane często wymagają precyzyjnego określenia materiałów, technologii wykonania oraz standardów jakości. Pisemna umowa pozwala na dokładne zdefiniowanie tych kwestii.

Podsumowując, choć teoretycznie można zawrzeć umowę o roboty budowlane ustnie, zawarcie jej w formie pisemnej jest zdecydowanie korzystniejsze i bezpieczniejsze dla obu stron.

Zaprzeczenie ojcostwa

Rafał Kuźma
Radca prawny

Domniemanie dotyczące ojcostwa

W polskim prawie istnieje domniemanie prawne, na podstawie którego domniemywa się, że ojcem dziecka jest mąż matki. Oczywiście nie zawsze domniemanie takie jest zgodne z prawdą. Jeżeli w akcie urodzenia dziecka jako ojciec został wpisany mężczyzna, który nie jest nim w rzeczywistości, może się okazać, że pozew o zaprzeczenie ojcostwa będzie koniecznością, ponieważ domniemanie może zostać obalone wyłącznie na skutek powództwa.

Zaprzeczenie ojcostwa to udowodnienie, że osoba prawnie uznana za ojca dziecka, nie jest nim w rzeczywistości. Domniemanie dotyczące ojcostwa męża matki funkcjonuje, jeśli narodziny dziecka miały miejsce przed upływem 300 dni od unieważnienia małżeństwa. Domniemania nie stosuje się jeżeli dziecko urodziło się po upływie 300 dni od orzeczenia separacji. Możliwa jest jednak sytuacja, w której matka po unieważnieniu jednego małżeństwa, wyjdzie za mąż drugi raz. W takich okolicznościach domniemywa się, że dziecko pochodzi z drugiego małżeństwa. Domniemanie dotyczące ojcostwa można obalić.

Co oznacza zaprzeczenie ojcostwa

Zaprzeczenie ojcostwa jest to prawne podważenie biologicznego ojcostwa mężczyzny. Może ono dotyczyć zarówno małżonków jak i byłych małżonków. Teoretycznie ten problem może dotyczyć każdej pary pozostającej w związku małżeńskim bądź osoby już po rozwodzie. Warto więc znać podstawowe informacje prawne na temat domniemania pochodzenia dziecka od męża matki, obalenia domniemania pochodzenia dziecka a co za tym idzie unieważnienia ojcostwa.

Zaprzeczenie ojcostwa jest instytucją prawa rodzinnego. Polega ono na udowodnieniu, że dany mężczyzna nie jest faktycznie ojcem danego dziecka. Co ważne, wykazanie to może zostać dokonane nie tylko przez mężczyznę, ale także przez matkę dziecka, pełnoletnie dziecko, a nawet przez prokuratora. Podstawę prawną takiej możliwości stanowi art. 62 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (KRiO).

Zaprzeczenie ojcostwa dokonywane jest na drodze procesowej. Oznacza to, że do wszczęcia postępowania sądowego konieczne jest przygotowanie pozwu. Pismo to powinno zawierać nie tylko określenie stron oraz przedstawienie swojego żądania, a także jego uzasadnienie. Sądem właściwym jest sąd rejonowy ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego. Jeżeli pozwanych jest kilku i mieszkają oni w rejonie różnych sądów, powodowi przysługuje możliwość wyboru.

Termin i legitymacja do wytoczenia powództwa

Kwestie takie jak zaprzeczenie ojcostwa reguluje prawo rodzinne. Przepisy jego dotyczące zawarto w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Znajdują się one w artykułach 62, 69 oraz 70. Obecnie dopuszczalne jest zaprzeczenie ojcostwa również po śmierci dziecka.

Terminy dotyczące wniesienia powództwa różnią się, w zależności od tego, kto je wnosi. Jeśli powództwo zamierza wnieść mąż matki, ma na to rok od dnia, kiedy dowiedział się o tym, że dziecko od niego nie pochodzi, nie później jednak niż do dnia osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Termin ten jest taki sam, jeśli powództwo zamierza wnieść matka dziecka. Jeśli to mężczyzna zamierza zaprzeczyć ojcostwu, to na nim spoczywa ciężar dowodowy. Oznacza to, że musi on udowodnić, że nie jest ojcem dziecka. W przypadku gdy mężczyzna wytoczy powództwo, pozwanymi są żona oraz dziecko. Jeżeli natomiast matka dziecka nie żyje, powództwo wytacza się tylko przeciwko dziecku.

W sytuacji, gdy matka chce wnieść pozew o zaprzeczenie ojcostwa, wytaczany jest on przeciwko ojcu i dziecku. Jeśli pozew o zaprzeczenie ojcostwa zamierza natomiast wnieść dziecko, to po osiągnięciu pełnoletności może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu roku od dnia, w którym dowiedziało się, że nie pochodzi od męża swojej matki. Jeżeli dziecko dowiedziało się o tej okoliczności przed dniem osiągnięcia pełnoletności, termin do wytoczenia powództwa biegnie od dnia osiągnięcia pełnoletności.

Podjęcie odpowiednich działań w miarę możliwości jak najszybciej jest zatem niezwykle istotne.

Jeśli to dziecko wnosi pozew, powództwo powinno być wytoczone przeciwko mężowi matki oraz matce. Jeśli nie żyje matka, w takim przypadku powództwo wytacza się przeciwko jej mężowi. Jeżeli natomiast nie żyje mąż matki, powództwo wytacza się przeciwko kuratorowi ustanowionemu przez sąd opiekuńczy.

Prawo reguluje również sytuacje szczególne.

Mianowicie sytuacji, gdy mąż matki został całkowicie ubezwłasnowolniony z powodu choroby psychicznej lub innego rodzaju zaburzeń psychicznych, na które zapadł w ciągu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, powództwo może wytoczyć jego przedstawiciel ustawowy. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku rok od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego, a jeżeli przedstawiciel ustawowy dowiedział się, że dziecko nie pochodzi od męża matki, po upływie terminu - rok od dnia, w którym dowiedział się o tej okoliczności.

Natomiast jeżeli przedstawiciel ustawowy męża całkowicie ubezwłasnowolnionego nie wytoczył powództwa o zaprzeczenie ojcostwa, mąż może wytoczyć powództwo po uchyleniu ubezwłasnowolnienia. Termin do wytoczenia powództwa wynosi w tym wypadku rok od dnia uchylenia ubezwłasnowolnienia, a jeżeli mąż dowiedział się, że dziecko od niego nie pochodzi, po upływie tego terminu - rok od dnia, w którym dowiedział się o tej okoliczności.

Z kolei jeżeli mąż matki zapadł na chorobę psychiczną lub innego rodzaju zaburzenia psychiczne w ciągu terminu do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa i mimo istnienia podstaw do ubezwłasnowolnienia całkowitego nie został ubezwłasnowolniony, może on wytoczyć powództwo w ciągu roku od dnia ustania choroby lub zaburzeń.

Osobą, która również może wystąpić z pozwem o zaprzeczenie ojcostwa, jest prokurator. Nie musi on przestrzegać terminów do wytoczenia powództwa, które obowiązują w przypadku wniesienia pozwu przez matkę, męża matki czy dziecko. Prokurator może zatem wytoczyć powództwo w każdym czasie. Jednocześnie nie ma on obowiązku podjęcia czynności w sprawie. Prokurator może samodzielnie wystąpić o zaprzeczenie ojcostwa, gdy z urzędu powziął informację o takiej potrzebie np. prowadząc inną sprawę bądź wskutek wniosku osoby zainteresowanej, której upłynął ostateczny termin do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa.

Niekiedy jednak zasadne jest wystąpienie o ustalenie uznania ojcostwa za bezskuteczne (tzw. zaprzeczenie ojcostwa po uznaniu dziecka). Jest to jednak zupełnie inna procedura niż zaprzeczenie ojcostwa, które ma na celu obalić domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki. Wynika to z tego, że ojcostwo można ustalić na trzy sposoby:

- domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki,
- uznanie ojcostwa,
- sądowe ustalenie ojcostwa.

W wypadku uznania ojcostwa, ojciec bądź matka może być w błędzie, że dziecko pochodzi od danego mężczyzny. Wówczas można wytoczyć powództwo o uznanie ojcostwa za bezskuteczne.

Pozew o zaprzeczenie ojcostwa

Aby rozpocząć procedurę zaprzeczenia ojcostwa należy najpierw sporządzić pozew o zaprzeczenie ojcostwa. W pozwie powinien być zawarty wniosek o zaprzeczenie ojcostwa. W pozwie o zaprzeczenie ojcostwa powinny być przytoczone okoliczności faktyczne wskazujące na to, że ojciec nie jest ojcem w sensie biologicznym np. zeznania świadków, prywatne badania DNA etc.

Do pozwu należy dołączyć także odpowiednie dokumenty, w szczególności odpis aktu urodzenia dziecka. Można także złożyć zaświadczenia medyczne, dokumentację medyczną, prywatne badania DNA itd. Pozew należy złożyć we właściwym sądzie rejonowym ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego, w wydziale rodzinnym i dla nieletnich.

Pozwany po doręczeniu mu pozwu przez sąd, składa odpowiedź na pozew w terminie do 14 dni. Następnie wyznaczana jest rozprawa. Czas oczekiwania na rozprawę to od kilku do kilkunasty tygodni.

Sądowe zaprzeczenie ojcostwa

Procedurę sądowego zaprzeczenia ojcostwa rozpoczyna wytoczenie powództwa, czyli złożenie pozwu. Następnie pozew jest doręczany pozwanemu, który ma 14 dni na złożenie odpowiedzi.

Kolejnym etapem jest wyznaczenie terminu rozprawy celem przeprowadzenia postępowania np. przesłuchania stron, przesłuchania świadków, przeprowadzenia dowodu z badań DNA itd.

Sąd ustala:

- kiedy urodziło się dziecko,
- na jakiej podstawie dziecko nie pochodzi biologicznie od ojca, czyli męża matki,
- kto wykonuje faktycznie władzę rodzicielską i opiekę nad dzieckiem,
- kto utrzymuje dziecko,
- czy ojciec, czyli mąż matki ma kontakt z dzieckiem itd.

Jeżeli chodzi o czas trwania procesu, to możliwe jest zakończenie postępowania po przeprowadzeniu tylko jednej rozprawy. Zdarzają się jednak procesy, w których mamy do czynienia z kilkoma terminami rozpraw. Zazwyczaj sprawa o zaprzeczenie ojcostwa nie trwa dłużej niż rok przed sądem I instancji. Wyrok uprawomocnia się wraz z upływem 7 dni od dnia jego wydania, jeżeli żadna ze stron nie złoży wniosku o uzasadnienie a następnie nie wniesie apelacji od wyroku.

Po prawomocnym zaprzeczeniu ojcostwa należy dokonać uznania ojcostwa przez ojca biologicznego w urzędzie stanu cywilnego albo wszcząć sądowe postępowanie o ustalenie ojcostwa. Nie można zaprzeczyć i ustalić ojcostwa w jednym postępowaniu.

Kiedy zaprzeczenie ojcostwa nie jest możliwe?

Istnieją jednak sytuacje, kiedy to pozew o zaprzeczenie ojcostwa nie jest możliwy. Zaprzeczenie ojcostwa jest niedopuszczalne w stosunku do pełnoletniego dziecka. Nie można wnieść go również w sytuacji, gdy dziecko, którego dotyczy pozew, nie żyje. Pozew o zaprzeczenie ojcostwa jest również niemożliwy w sytuacji, kiedy dziecko zostało poczęte w wyniku procedury medycznej, na którą mąż matki wyraził zgodę.

W przypadku spraw dotyczących uznania ojcostwa za naczelną wartość uchodzi dobro dziecka. Ze względu na to, by zapewnić dziecku prawną pomoc, wprowadzono krótkie terminy na ustalenie prawnych opiekunów dziecka.

Opłaty i wymogi

W przypadku wniesienia pozwu o zaprzeczenie ojcostwa konieczne są pewne opłaty. Osoba, która wnosi pozew, musi uiścić opłatę w wysokości 200 złotych od pozwu. Wpłata musi zostać dokonana w formie przelewu na konto bankowe sądu lub znaczka skarbowego. Kwotę należy uiścić w terminie wyznaczonym przez Sąd. Co więcej, przy wnoszeniu pozwu obowiązuje zaliczka, której wysokość ustalana jest przez Sąd. Podczas rozprawy możliwe jest powstanie także innych kosztów, które mogą być związane np. z przeprowadzeniem badań DNA. Jeśli osoba wnosząca pozew nie ma możliwości, by uiścić tę kwotę, może ona złożyć wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych. W takiej sytuacji niezbędne będzie załączenie odpowiednich dokumentów, które stanowią potwierdzenie jej trudnej sytuacji materialnej.

Pozew o zaprzeczenie ojcostwa powinien spełniać wymogi, które określono dla pism wszczynających postępowania. Należy w nim w poprawny sposób wskazać strony i ich dane, a także uzasadnić pozew i sformułować wnioski dowodowe.

Istnieje kilka okoliczności, które mogą również być wystarczającym dowodem na to, że w okresie poczęcia dziecka, małżonkowie żyli w rozłączeniu oraz niemożliwe jest to, by doszło między nimi do kontaktów cielesnych. Innym dowodem będzie również wykazanie, że mąż matki nie był w stanie obcować z nią np. ze względów zdrowotnych. W takiej sytuacji niekoniecznie wystarczające będzie samo przesłuchanie stron. Zazwyczaj potrzebne są również inne dowody.

Skutki zaprzeczenia ojcostwa

Wyrok zaprzeczający ojcostwo powoduje, że ustają prawa i obowiązki ojca wobec dziecka a dziecka wobec ojca. Płacone dotychczas alimenty na dziecko nie podlegają jednak zwrotowi. Matka, która otrzymała świadczenia i zasiłki np. rodzinne, becikowe, świadczenie wychowawcze 500+ nie musi ich zwracać.

Wyrok oddalający powództwo o zaprzeczenie ojcostwa powoduje, że w sytuacji prawnej ojca i dziecka nic się nie zmienia. Nadal łączą ich prawa i obowiązki wynikające ze stosunku prawnego, jakim jest ojcostwo.

Oczywiście matka, w razie zaprzeczenia ojcostwa, może zmienić dziecku nazwisko, może uznać ojcostwo w urzędzie stanu cywilnego oraz wytoczyć powództwo o ustalenie ojcostwa dla swojego dziecka.

Nowa sprawa o ustalenie ojcostwa nie jest wszczynana w sposób automatyczny. Ojciec biologiczny będzie wpisany w akcie urodzenia jako ojciec, gdy jego ojcostwo zostanie ustalone poprzez uznanie ojcostwa w urzędzie stanu cywilnego bądź w wyroku ustalającym ojcostwo.

SKORZYSTAJ Z BEZPŁATNYCH PORAD PRAWNYCH

WWW.POMOCPRAWNA.OIC.LUBLIN.PL

WWW.OIC.LUBLIN.PL

WWW.POWIAT.LUBLIN.PL

